

Az örök újrakezdés mezői Lukács Sándor: *A kezdetek utcája*, Nap Kiadó, 2017.

Amikor Lukács Sándor új verseskötetét ajánlom az olvasók figyelmébe, először is a szakmaiság kérdéséről kell szólnom. Magam is több területen, több műfajban működöm, s így alaposan megismerhettem az évtizedek során az elhárítás reflexét a kényelmes vagy kevésbé jóindulatú többség részéről, amikor szembesülnek egy művész sokoldalúságával: „Minek politizál a költő?” Lukács Sándorról szólva pedig: „Minek ír verset a színész?” E kétely és féltékenység mögött ott munkál szemellenzős korunk egyik hamis mítosza, amely a szakszerűséget az egyoldalúsággal azonosítja. Holott mi sem mutatott fel számunkra többet a lélek sokrétűségéből, titokzatos gazdagságából, mint a modern regény. Tudnunk kellene, milyen sokarcúak vagyunk az életben, s persze tudjuk is ösztönösen. Többes számban: arcokról beszélünk a legnagyobb természetességgel, ha barátainkról szólunk, a pszichológusok pedig én-ekről és maszkokról – teljes joggal. Csak a céhekben tesznek úgy, mintha egyfélék volnánk.

A szakmaiságot ezért nekünk, sokarcúaknak kétszeresen is bizonyítanunk kell. De Lukács Sándor számára szemlátomást mi sem könnyebb ennél, mert nála ez a legmélyebbről felfakadó hajlam, mert belülről éli át minden hivatás szellemiségét. Bármiképpen foglalkozik is a világgal, a mesterség és a szemlélet lényegét éli át, mozdulatai, műveletei mind abból indulnak el. Amikor verset ír, költőként éli meg a világot, és minden mást feledni tud. Úgy él át nyelvet és érzelmeket, formákat és gondolatokat, ahogy a költőnek kell tennie, ha komolyan veszi hivatását. Mint ahogy oly sokszor lehetünk tanúi annak: színészként miként mélyed el egy személyiségére szabott szerepben. Olyankor nem költő Lukács Sándor, nem versmondó, nem férj, nem kutyabarát, és nem teniszező.

Persze a hitelesség garanciája az, hogy a sokarcúság mélyén a dolgok összefüggnek. Előfordul tehát, hogy ugyanaz a téma szólal meg a színpadon, mint a versekben. Így aztán akár folytatódhat, gomolyoghat-kavaroghat tovább Lukács Sándor verseiben Bulgakov Woland-szerepe – vagyis a modern mefisztóság feladványa – a versgondolkodásban is. Mindig természetesen, mindig mértékletesen, tömören és elegánsan, látszólag könnyedén. Végül is: súlyosan. Mert ilyen a Lukács Sándor-alkat. Ő nem ragoz túl

semmit sem; oda kell figyelniük rá, amikor szól, le kell lassulniuk, csendben kell maradniuk. Említi is e kötet verseiben többször a lelassulás és a csend parancsát. Nem Pilinszky „lecsupaszulásáig” érve, hanem azon innen maradva, mert a földi létezés ágaiban-bogaiban Lukács Sándor gyarlón és az esetlegesség foglyaként is otthonosan él, szeretve a szerethető szépséget, bár hívőként tudja, hogy vár rá egy másik lét.

A kezdetek utcája cím is arra utal, hogy a reggeleinken lelkesen kezdődő gesztusok kudarcai, a dolgok folytonos kifordulása ellenére, újra meg újra el kell indulni, akárhány évesen is, mert élni megtanulni nem lehet. Ezért minden elindulás, minden reggel lelki és szellemi kaland, és a hitelesség ígéretét hozza.

A kötet számos darabja ebből az élményből táplálkozik. S e versekben egy tó feletti sziklán szemlélődő idős kínai bölcs mondatai is fel-felhangzanak – nem filozófiai gondolatokként, hanem a szemlélődés eredőiként. Ide tartozik, e távol-keleti vonáshoz, hogy oly sokat kultivált európai önmardosásunktól óva int bennünket a költő: „Ha kutakodsz magadban, felfordulnak és / kiesnek belőled a dolgok [...] Minden elfonnyad, omló köddé válik” (*Ha kutakodsz magadban*). Egy másik versben pedig a következőkre figyelmezteti magát és olvasóit: „Ha sebeket tépsz fel, ha dühöngsz és / mocskolódsz, újra bepiszkítod napjaid” (*Kihülés előtt*). S meg kell fogadnunk gyönyörű metafizikus tanácsát: „Maradék szavaiddal írd / tovább a léted s ereszkedj alá bátran, / hogy ismét föl-emelkedj –” (*Maradék szavaiddal*).

Hasonló nyelvi szépségekkel bővelkednek „álomversei”, amelyekre külön fel kell hívniuk a figyelmet. Azért, mert az álmaival meglepően kevés mai költőnk foglalkozik – mintha nem léteznének ennek az életünk egyharmadát kitevő létállapotnak az élményei, s nem volna helyük az életünkben. Lukács Sándor látja a helyüket, emlékszik viharzásukra és villódzásukra – bámulattal és rettenettel, de higgadtan is. Meglepetésként éri őt is, bennünket is, holott természetesnek tekinthető álmainak vad, véres, indulatokkal teli világa, amelyet aztán felvált és megszelídít minden reggel a fény. A költő záró megfogalmazása szerint: „fáradtan, legyőzve további kísértéseidet, itt / kell megállnod a kincsel, a hajnal kapujában” (*Az ismeretlen kincs*).

Kodolányi Gyula

